

Dabas aizsardzība piekrastē: pasīvā un aktīvā

Jūras piekraste ir dinamiska, pakļauta dabas (jūras, vēju) un cilvēku ietekmei. Mainoties tradicionālajam saimniekošanas veidam, pieaugot apbūves blīvumam un cilvēku vēlmei atpūsties pie jūras, piekrastes ekosistēmas tiek pārveidotas. Līdz ar to aktuāla ir dabisko biotopu, sugu un ainavu saglabāšana, atjaunošana un aizsardzība, nemazinot to vērtību. Dabu var aizsargāt dažādi – pasīvi un aktīvi.

Pasīvā dabas aizsardzība nozīmē

dabas vērtību saglabāšanu, neiejaucoties dabas procesu norisēs. Piemēram, sanesuma joslas ar tām raksturīgām augu sugām jūras krastā var saglabāties vietās, kur nenotiek pludmales kopšanas darbi. No jūras izskalotais augu materiāls šeit ir

1. att. Sanesumu josla

dzīvesvieta bezmugurkaulnieku sugām, barošanās vieta putniem (1. att.). Arī priekškāpas un stāvkrasti jā saglabā pēc iespējas dabiskāki (2. att.). Mežos ir jāatstāj veci, sausi, dobumaini un krituši koki – daudzu retu sugu dzīvotne (3. att.). Dabas vērtību saglabāšanai un cilvēku saimnieciskās darbības stingrai ierobežošanai šādās mazpārveidotās, dabiskās teritorijās veido mikrolieģumus un rezervātus, vai arī nosaka stingrā režīma zonas īpaši aizsargājamajās dabas teritorijās.

Aktīvā dabas aizsardzība. Vairumā gadījumu dabas vērtību saglabāšanai ir nepieciešami regulāri un mērķtiecīgi dabas aizsardzības pasākumi – biotopu apsaimniekošana. To pierādījusi līdzšinējā pieredze dabas aizsardzībā. Piemēram, vietās, kur ir pārtraukta tradicionālā pļavu apsaimniekošana – pļaušana un ganišana, sākas šī vērtīgā biotopa aizaugšana ar kokiem, krūmiem, samazinās tā platība, augu un dzīvnieku sugu skaits. Savukārt mērķtiecīgi apsaimniekota vieta un izveidots labiekārtojums organizē un pasargā bioloģiski jutīgākās un daudzveidīgākās teritorijas.

2. att. Smilšakmens atsegumi jūras piekrastē

3. att. Nokaltis koks – retu sugu dzīvotne

Ieteikumi kāpu un pļavu apsaimniekošanai

- Aizaugušu pļavu atjaunošana jāsāk ar krūmu izciršanu.
- Pļavas jāpļauj jūlija beigās vai augustā. Atsevišķas joslas katru gadu ieteicams atstāt nenopļautas (4. att.) augu un bezmugurkaulnieku sugu saglabāšanai.
- Pļavas vēlams noganīt, lopus norobežojot aplokā, nevis piesienot ķēdē.
- Kāpās un pļavās jāierobežo svešās agresīvās augu sugas, piemēram, krokainā roze un vārpainā korinte, nocērtot krūmus un regulāri nopļaujot atvases (5. att.).

4. att. Pļava ar nenopļautu joslu

5. att. Nocirsta rožu audze pļavā

6. att. Labiekārtota taka

7. att. Zaru pinumi kāpu stiprināšanai

Ieteikumi piekrastes labiekārtošanai

- Vietās, kur ir daudz apmeklētāju, vēlams ierīkot takas no dabai draudzīga seguma – koka, grants, smalcinātas koka mizas, šķeldas (6. att.). Optimālais taku platums ir 2-3 m.
- Eroziņas skartajās vietās kāpas ir nostiprināmas ar zaru pinumiem un zaru vai mizu mulčas ieklājumiem (7. att.), takas norobežojamas ar barjerām (8. att.).
- Atkritumu urnas un tualetes ir ļoti nepieciešami piekrastes labiekārtojuma elementi.
- Ar informācijas zīmēm un stendiem sniedzamas ziņas par dabas vērtībām piekrastē (9. att.).
- Koka barjeras, ceļa satiksmes zīmes “Iebraukt aizliegts!” izmantojamas to ceļu norobežošanai, pa kuriem braukšana ir aizliegta.

8. att. Barjera, mulcēta taka

9. att. Informācijas stenda pielikšana

**Pirms sākam apsaimniekot,
neaizmirsīsim konsultēties ar speciālistiem!**

Teksts: I. Plikša; foto: I. Plikša, B. Laime, V. Znotiņa

Dizains: Aģentūra Munks; druka: McĀbols; © Latvijas Universitāte, 2006

